

Een regent als de minister van Binnenlandse Zaken, de calvinist Smallenbroek, gelooft dat de oorsprong van het gezag 'goddelijk' is. Natuurlijk is het nooit in hem opgekomen, dat het dan ook fascistoïde of 'duivels' genoemd kan worden (al zou een blik op Zuid-Afrika hem in dit opzicht veel kunnen leren), maar daar vallen wij deze vrome diender niet hard om, want hij heeft althans nog deel aan de religieuze bron, waaruit het regentendom en zijn conceptie van het GEZAG in de Gouden Eeuw is voortgekomen. Een socialist als Van Hall of een katholiek als de minister-president Cals heeft dit exkuus niet. Bij hen en hun niet-calvinistische soortgenoten is het noch integer noch noodzakelijk (zoals misschien nog bij Van Heutsz in het koloniale tijdperk), maar bij hen is het een mentaliteitskwes- tie geworden, namelijk de pure *verstoktheid*.

Deze regentenmentaliteit, deze paternalistische verstoktheid is het, die op het ogenblik wordt gesloopt, — een karwei, dat juli 1965 is aangenomen en piekfijn zal worden opgeleverd, zoveel is inmiddels wel duidelijk geworden, dacht ik. Wat er sinds die datum aan de gang is, is geen klassenstrijd — want met ons allen vormen wij het vaderland der bezittenden — maar een *kastenstrijd*.

god is uitgevonden om het
gezag een onrijpbare dekking
te geven.

was de amerikaniserende narkotikakultus van de 'bewustzijnsverruiming' – erfenis uit de pleinerstijd – vrijwel verdwenen (en zou een half jaar later de verruimde kop weer opsteken in provinciale Provo-imitaties). De *kick* kwam nu van de knuppel, of van de behendigheid om hem te ontwijken; men was *high* van de republiek, van *Gnot*. Verder dan het HUWELIJK ging de politieke belangstelling van provo's nog nauwelijks, maar niet alleen zij hadden daar de handen vol aan. De herrie rondom Beatrix was niet 'geluwd', zoals de haagse regenten uiteraard hadden verondersteld, maar nam nog van dag tot dag toe. De ingezonden-brievenrubrieken kregen in de pers de status van hoofdartikelen, verzoekschriften gingen naar de Staten-Generaal, handtekeningentoeslagen werden ontketend, die weer reacties in de provincie opriepen, waar natuurlijk meteen het paternalistische argument werd gehoord, dat zulke akties 'ondemokratisch' waren; boos werden Oranje-komitees opgericht, verzetslieden maakten schandaal, een politieke partij verklaarde zich republikeins – en midden in deze verheugende politieke bedrijvigheid gaf de troonopvolgster te kennen, dat zij als eerste Oranje wenste te trouwen in de stad, vanwaar zestigduizend nederlandse joden richting gaskamer en *Endlösung* waren *abtransportiert* door de efficiënte samenwerking van twee bezitters van duitse paspoorten: Lages en Eichmann.

Men zou haast zeggen, dat zij een provo was. Maar het omgekeerde is waar. Het was verstoktheid. Zij provoceerde niet, maar *was* geprovoceerd; zij dacht, dat

zij zich dat nog straffeloos kon veroorloven.

In *Provo* publiceerde Van Duyn inmiddels sombere historische beschouwingen over Amsterdam en over Bakoenin. In *Provo 4*, van 28 oktober 1965, werd een artikel gewijd aan Constant, die kennelijk de opengevallen plaats van Grootveld moest innemen. Constant (Nieuwenhuis) behoorde omstreeks 1950 tot de 'experimentele' schilders van het eerste uur; maar in tegenstelling tot een aantal van zijn kollega's kwam hij niet om in de rijkdom en de internationale kunsthandel, maar hij hield zich gezond door een nieuwe richting in te slaan. Dat was het ontwerp van 'New Babylon': een fantastische toekomststad, of eigenlijk -wereld, waarin de mensen creatief spelend en reizend hun leven zullen leiden. Constants zeer ernstige beschouwingen over de homo ludens bevatten passages als deze:

Psychologen, sociologen, politici, allen staan verwonderd en zonder afweer tegenover een nieuw verschijnsel dat zij noch begrijpen, noch verklaren kunnen: de opstand van de homo ludens. De jonge mensen van deze tijd komen in beweging, gedreven door een niet te onderdrukken neiging. Zij willen hun leven intensiever maken, zij willen het avontuur, dat zij tevergeefs zoeken, provoceren, zij willen het leven bevrijden van de sleur die de arbeid er aan geeft, zij willen het leven tot een spel maken, desnoods met geweld.*

* Geciteerd in *Provo 4*, zonder bronvermelding; zie ook *Randstad* 2, 1962.

Het is begrijpelijk, dat hij als een profeet werd binnengehaald, – al berust het op een misverstand. Bij de New-Babylonians is het immers het *spel*, dat gespeeld zal worden, want de ernst zal in dat paradijs niet meer bestaan. Deze visie berust nog op een traditionele tegenstelling tussen ‘ernst’ en ‘spel’, die nog gold voor de aanvankelijke groep-Lieverdje, maar die nu juist bij de provo’s niet meer bleek te bestaan. De provo’s *spelen de ernst*, die daaronder toch ernst blijft, en toch spel is. Dit is het verschijnsel, dat psychologen c.s. begrijpen noch verklaren kunnen. Wat Constant zegt, is nog veel te ‘psychologisch’. De provo’s, die de weg van het lachen bewandelen, zijn ook niet van de ernst tot het spel gekomen, dat valt niet vol te houden; even min komen zij – wanneer zij straks Viet-Nam ontdekken – van het spel tot de ernst. Wie in deze categorieën blijft denken, komt er nooit uit. Ik zal nog gelegenheid hebben, hierop terug te komen.